

Vissa ändringar i lagen om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar, m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2007/08:127 med förslag till ändringar i lagen om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar. Utskottet tillstyrker enhälligt förslagen i propositionen. Syftet med de föreslagna ändringarna är att stärka möjligheterna att bedriva en effektiv tvångsförvaltning. Förändringarna innebär bl.a. att förvaltaren blir skyldig att kontinuerligt pröva om förutsättningar för en effektiv tvångsförvaltning föreligger. Därtill får nätmyndigheten möjlighet att tillskjuta medel till förvaltningen som avser dels förvaltarens arvode, dels akuta upprustningsåtgärder. Nätmyndigheten får även, under vissa förutsättningar, förelägga tredje man att fullgöra skyldigheter som annars skulle åvilat nätföretaget. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

Därutöver behandlar och avstyrker utskottet ett antal motionsyrkanden som på olika sätt rör elmarknaden. Avvikande uppfattningar framförs i totalt nio reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Utskottets överväganden	6
Särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar	6
Bakgrund	6
Propositionen	6
Motionen	7
Utskottets ställningstagande	7
Vissa elmarknadsfrågor	8
Motionerna	8
Vissa kompletterande uppgifter	9
Utskottets ställningstagande	12
Leveranssäkerhet och överföringskapacitet	14
Motionerna	14
Vissa kompletterande uppgifter	14
Utskottets ställningstagande	17
Elcertifikatssystemet	18
Motionerna	19
Vissa kompletterande uppgifter	19
Utskottets ställningstagande	20
Energieffektivisering	21
Motionerna	21
Vissa kompletterande uppgifter	21
Utskottets ställningstagande	22
Reservationer	23
1. Vissa elmarknadsfrågor, punkt 2 (s)	23
2. Vissa elmarknadsfrågor, punkt 2 (v)	24
3. Vissa elmarknadsfrågor, punkt 2 (mp)	25
4. Leveranssäkerhet och överföringskapacitet, punkt 3 (s)	26
5. Leveranssäkerhet och överföringskapacitet, punkt 3 (v)	27
6. Leveranssäkerhet och överföringskapacitet, punkt 3 – motiveringen (mp)	28
7. Elcertifikatssystemet, punkt 4 (v)	29
8. Elcertifikatssystemet, punkt 4 (mp)	29
9. Energieffektivisering, punkt 5 (s, v, mp)	30
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	32
Propositionen	32
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	32
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	35

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar. Därmed bifaller riksdagen proposition 2007/08:127 och avslår motion 2007/08:N296.

2. Vissa elmarknadsfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Sk360 yrkandena 1–3 och 5, 2007/08:MJ412 yrkandena 16–18, 2007/08:N260, 2007/08:N348 yrkandena 3 och 4, 2007/08:N377 yrkandena 4 och 6 samt 2007/08:N378 yrkande 4.

Reservation 1 (s)

Reservation 2 (v)

Reservation 3 (mp)

3. Leveranssäkerhet och överföringskapacitet

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ412 yrkande 19, 2007/08:N215, 2007/08:N284, 2007/08:N316, 2007/08:N348 yrkande 5 och 2007/08:N377 yrkande 12.

Reservation 4 (s)

Reservation 5 (v)

Reservation 6 (mp) – motiveringen

4. Elcertifikatssystemet

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:N349 yrkande 4 och 2007/08:N377 yrkande 9.

Reservation 7 (v)

Reservation 8 (mp)

5. Energieffektivisering

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ412 yrkande 11 och 2007/08:N377 yrkande 2.

Reservation 9 (s, v, mp)

Stockholm den 8 maj 2008

På näringsutskottets vägnar

Karin Pilsäter

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Pilsäter (fp), Tomas Eneroth (s), Bertil Kjellberg (m), Björn Hamilton (m), Hans Rothenberg (m), Jan Andersson (c), Krister Örnfjäder (s), Maria Plass (m), Berit Högman (s), Mikael Oscarsson (kd), Marie Weibull Kornias (m), Kent Persson (v), Karin Åström (s), Karin Granbom (fp), Per Bolund (mp), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

dels proposition 2007/08:127 om vissa ändringar i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar,

dels elva motioner från allmänna motionstiden 2007.

Utskottets överväganden

Särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i lagen om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar. Därtill avslår riksdagen en motion med hänvisning till förslagen i propositionen. Utskottet framhåller att det är angeläget att elöverföringen fungerar tillfredsställande.

Bakgrund

Lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar trädde i kraft den 1 januari 2005 (prop. 2003/04:135, bet. 2004/05:NU5). Enligt lagen får en elektrisk anläggning ställas under särskild förvaltning om koncessionshavaren i väsentlig mån inte fullgör sina skyldigheter enligt ellagstiftningen. Lagen omfattar två former av särskild förvaltning, nämligen förvaltningsföreläggande, som är mindre ingripande mot koncessionshavaren, och tvångsförvaltning, som är mer ingripande. Syftet med den särskilda förvaltningen är i båda fallen att åstadkomma en tillfredsställande förvaltning. Om en sådan förvaltning sannolikt inte kan åstadkommas eller sannolikt inte blir bestående sedan en tvångsförvaltning upphört, får staten lösa in anläggningen.

Vid tillämpningen av lagen har sedermera vissa problem uppdragats, vilka gjort det svårt att åstadkomma en ändamålsenlig tvångsförvaltning. Regeringen gav därför, i november 2006, Energimarknadsinspektionen i uppdrag att utvärdera lagen och lämna förslag till hur den kan kompletteras eller ändras så att en ändamålsenlig tvångsförvaltning kan genomföras. Energimarknadsinspektionen redovisade sina slutsatser i rapporten Översyn av lagen om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar (EMIR 2007:1), vilken har remissbehandlats.

Propositionen

I propositionen föreslås ett antal ändringar i lagen om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar. Syftet med de i propositionen framlagda förslagen är att stärka möjligheterna att bedriva en effektiv tvångsförvaltning.

Regeringen föreslår att det införs en skyldighet för förvaltaren att kontinuerligt pröva huruvida förutsättningar för en tillfredsställande förvaltning föreligger. Vidare föreslås att tidsfristen sänks från sex till tre månader för inom vilken en förvaltare ska ge in en plan för tvångsförvaltningen.

Enligt förslaget ska nätmyndigheten få möjlighet att tillskjuta medel till förvaltningen som avser dels förvaltarens arvode, dels akuta upprustningsåtgärder om sedvanlig finansiering inte förslår till dessa kostnader.

Vidare föreslås förändringar beträffande fastställandet av förvaltarens arvode. Enligt nuvarande bestämmelser ska arvodet till förvaltaren fastställas samtidigt som beslut tas rörande hur länge förvaltningen ska pågå. Den föreslagna ändringen innebär att förvaltarens arvode ska fastställas för varje räkenskapsår. Det innebär att arvodet ska fastställas i efterhand och baseras på de åtgärder som faktiskt har vidtagits av förvaltaren. Vidare ska av bestämmelsen framgå att arvodet ska vara skäligt.

Regeringen föreslår också att nätmyndigheten i vissa fall ska få förordna att dess beslut ska gälla omedelbart. Enligt förslaget ska detta gälla i fråga om nätföretagets skyldighet att ställa kontorslokaler och andra utrymmen till förvaltarens förfogande, att lämna förvaltaren de upplysningar om anläggningen som behövs för en tillfredsställande förvaltning samt att tillhandahålla förvaltaren handlingar och andra föremål av betydelse för förvaltningen. Därtill ska vissa beslut av nätmyndigheten få verkställas. Det innebär att nätmyndighetens beslut kan ligga till grund för verkställighet genom Kronofogdemyndighetens försorg.

Dessutom föreslår regeringen att nätmyndigheten under vissa förutsättningar får förelägga tredje man att fullgöra skyldigheter som annars skulle åligga nätföretaget.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

Motionen

Ingen motion har väckts med anledning av propositionen. Däremot har regelverket rörande tvångsförvaltning av bolag som inte klarar sina åtaganden för att säkerställa leveransen av el uppmärksammats i en motion – 2007/08:N296 (s) – från den allmänna motionstiden. Motionärerna framhåller att nuvarande lagstiftning visat sig otillräcklig och menar att regeringen bör lägga fram förslag som undanröjer möjligheten för bolag att vidta samhällsfarliga åtgärder.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det ställer sig bakom förslagen i propositionen. Det svenska samhället är i hög grad beroende av el som energikälla, varför det är angeläget att elöverföringen fungerar tillfredsställande. Av detta skäl beslutade riksdagen hösten 2004 om införandet av en lag om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar. Sedan lagen infördes har emellertid vissa problem uppmärksammats i samband med tillämpningen. Det gäller bl.a. att förfarandet vid tvångsförvaltning riskerar att dra ut på tiden i orimlig omfattning och att tvångsförvaltaren riskerar att själv få bära kostnaden för arbetet. De förslag som nu framlagts syftar till att avhjälpa nämnda problem och därigenom stärka möjligheterna att

bedriva en effektiv tvångsförvaltning. Utskottet har ingen annan uppfattning än regeringen när det gäller de avvägningar som gjorts. Genom de förslag till ändringar i lagen om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar som nu framlagts anser utskottet att kraven i motion 2007/08:N296 (s) rörande regelverket kring tvångsförvaltning kan anses tillgodosedda, och motionen kan därmed avslås.

Med det anförda tillstyrks propositionen, medan nämnda motion avstyrks.

Vissa elmarknadsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden rörande vissa elmarknadsfrågor. Utskottet hänvisar till vidtagna åtgärder och pågående arbete på området.

Jämför reservationerna 1 (s), 2 (v) och 3 (mp).

Motionerna

Behovet av att vidta åtgärder för att förbättra konkurrensen och stärka konsumenternas ställning på elmarknaden framhålls i motionerna 2007/08: MJ412 och 2007/08:N348 (båda s). Motionärerna vill bl.a. begränsa samägandet och samregleringen av kärn- och vattenkraftsproduktionen, effektivisera tillståndsprocessen för nya kraftanläggningar, effektivisera elbörsen genom en uppdelning i två marknader, stärka tillsynen och övervakningen av elmarknaden genom förbättrad samverkan mellan olika myndigheter samt fördjupa samarbetet mellan de nordiska tillsynsmyndigheterna. Vidare förordas införandet av ett system för certifiering av elhandlare med syfte att bl.a. förbättra kundinformationen. Dessutom föreslås inrättandet av en elombudsman som ska kunna ge kunderna råd och företräda dem vid tvister.

Enligt vad som anförs i motion 2007/08:N260 (fp) bör riksdagen begära att regeringen lägger fram ett förslag som innebär att kravet på månadsvis avläsning av elförbrukningen ersätts med ett krav på timvis avläsning.

Elnätföretagens monopol tas upp i motion 2007/08:N377 (v), och behovet av att stärka kundernas ställning framhålls. Motionärerna menar att Energimarknadsinspektionen bör få redskap för att effektivare kunna kontrollera prissättningen i de naturliga monopolen och att myndigheten bör få ett starkare konsumentinflytande med regionala deltagare. På sikt bör de privatägda nätmonopolen avskaffas. Vidare föreslås en utredning rörande ett sammanvägt, rörligt elpris för kunderna som även innefattar nätavgifter, skatter m.m. Enligt motionärerna skulle detta ge konsumenterna en bättre möjlighet att se det faktiska priset och stimulera till energieffektivisering.

Samägandet av kärnkraftsreaktorerna lyfts även fram i motion 2007/08: N378 (v), och motionärerna förespråkar ett riksdagsuttalande om att en översyn av ägandet bör ske för att undvika misstankar om att produktionen regleras i syfte att hålla upp elpriserna.

I motion 2007/08:Sk360 (mp) förordas olika åtgärder för att underlätta för småskaliga elproducenter att leverera och sälja miljövänlig el på elnätet. Motionärerna föreslår bl.a. att alla elproducenter ska befrias från nättariffer och att dessa i stället ska betalas direkt av konsumenterna. Vidare bör staten erbjuda nya leverantörer av el, där produktionen baseras på sol-, vind-, bio- eller vågenergi, ett garanterat fast pris under de första 15 åren som de producerar el. Dessutom föreslås att alla elkunder på begäran ska få en nettomätare installerad som kan användas för att mäta både ström som kunden köper från nätet och mäta ström som kunden säljer till nätet. Därtill förordas att små elproducenter ska slippa betala för förstärkningar av elnätet till följd av att en ny anläggning ansluts (s.k. investeringsbidrag). Detta bör gälla såväl för stamnätet som för regionala och lokala nät.

Vissa kompletterande uppgifter

Mätning av el

Enligt ellagen (1997:857) gäller att timvis mätning ska ske för elanvändare med säkringsabonnemang som överstiger 63 ampere (3 kap. 10 §). Denna bestämmelse infördes den 1 juli 2006 (prop. 2004/05:62, bet. 2004/05:NU14).

Regeringen beslutade i december 2006 genom en ändring i förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el (16 §) om månadsvis avläsning av elmätare. Bestämmelsen trädde i kraft den 1 februari 2007, men paragrafen får i sin äldre lydelse tillämpas t.o.m. den 30 juni 2009. Månadsvis mätning, avläsning och rapportering av el kommer sålunda att gälla för alla kunder fr.o.m. den 1 juli 2009. Ändringen innebär att mätningen i fortsättningen ska avse överförd el under högst en kalendermånad för de kunder som hittills fått sina elmätare avlästa en gång per år.

Energieffektiviseringsutredningen (dir. 2006:89) ska bl.a. analysera hur mätning av el går till i dag i Sverige samt den utveckling som sker beträffande installation av moderna elmätare inför kravet på månadsvis avläsning för alla konsumenter som gäller från den 1 juli 2009. Beträffande individuell elmätning ska utredaren (före verkställande direktören Tomas Bruce) analysera gällande regelverk och den utveckling som sker med övergång i bl.a. bostadsrättsföreningar till ett gemensamt abonnemang för hela fastigheten. Utredaren ska vidare lämna förslag till motiverade undantag samt de ändringar i lagstiftning och andra regelverk som krävs för att uppnå en ökad grad av individuell mätning. Denna del av uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2008.

Fasta och rörliga elpriser

Det sammanlagda elpriset till slutkund består av pris för nättjänsten (nättariff plus abonnemangsavgift), eventuella fasta avgifter som t.ex. fast årlig avgift för elhandelsavtalet, pris för elenergi inklusive pris för elcertifikat samt skatt och moms. Av den totala elkostnaden för en kund med eluppvärmad villa utgjorde den 1 januari 2007 priset på elenergi 38 %, nättariffen 20 % samt skatt och moms 43 % (Elmarknad 2007, Energimarknadsinspektionen). Från den 1 januari 2007 har reglerna i elcertifikatssystemet ändrats så att kvotplikten flyttades från elanvändarna till elhandlarna. Det innebär att priset för elcertifikat numera inkluderas i elenergipriset och inte längre behöver redovisas separat på kundens elfaktura.

I detta sammanhang kan även påpekas att den tidigare berörda Energieffektiviseringsutredningen (dir. 2006:89) ska analysera hur fakturering av energi sker i dag utgående från kriterierna tydlighet, grundad på den faktiska förbrukningen, samt fullständig redovisning av de aktuella energikostnaderna. Utredaren ska i detta sammanhang presentera ett detaljerat förslag till vilka författningar eller författningsändringar som behövs för en reglering om krav på debitering efter den faktiska förbrukningen kopplat till eventuella förslag om individuell mätning. Uppdraget ska, såvitt gäller nämnda fråga, redovisas senast den 31 oktober 2008.

Nätanslutning för småskaliga elproducenter

Nätanslutningsutredningen presenterade i februari 2008 betänkandet Bättre kontakt via nätet – om anslutning av förnybar elproduktion (SOU 2008:13). Utredaren (Lennart Söder) hade i uppgift bl.a. att utvärdera om det nuvarande regelverket för förnybar elproduktion skapar hinder för en storskalig utveckling och utbyggnad av förnybar elproduktion samt lägga fram förslag på området. Utredningen har i nämnda betänkande framlagt olika förslag till förändringar avseende nätkoncession med syfte att underlätta tillståndprocessen och sänka kostnaderna. Vidare föreslås att den nuvarande reducerade nätavgiften för mindre elproduktionsanläggningar enligt ellagen (4 kap. 10 §) tas bort och ersätts med en begränsad avgift för överföring av el för all ny elproduktion som uppfyller förutsättningarna för att tilldelas elcertifikat. Utredningen lämnar även förslag om att små elproducenter ska undantas från kraven om timvis mätning, beräkning och rapportering. Förslag har även lämnats om att en elnätsinvesteringsfond ska skapas för att finansiera investeringar i elnätet för tillkommande förnybar elproduktion. Utredningen är på remiss t.o.m. den 25 juni 2008.

Miljöprocessutredningen fick i december 2007 ett tilläggsdirektiv (dir. 2007:184) som bl.a. omfattar vindkraften. Utredaren (lagman Ulf Andersson) ska undersöka möjligheterna att förenkla de delar av regelverket som påverkar förutsättningarna för etablering av vindkraft, och i direktivet stipuleras en rad frågeställningar. Den del av tilläggsuppdraget som rör vindkraften ska redovisas senast den 30 september 2008.

I detta sammanhang bör även Energinätsutredningens arbete nämnas. Regeringen beslutade i mars 2006 att tillkalla en särskild utredare (direktören Sten Kjellman) med uppdrag att se över frågor rörande reglering av elnätstariffer m.m. Utredningen presenterade i november 2007 delbetänkandet Förhandsprövning av nättariffer m.m. (SOU 2007:99). I betänkandet föreslås bl.a. införandet av en förhandsprövning av nätföretagens intäkter och hur regelverket kring detta bör utformas. Enligt uppgift ska utredningen lämna sin slutredovisning i december 2008.

Vidare kan nämnas att affärsverket Svenska kraftnät i mitten av mars 2008 presenterade riktlinjer för vindkraftsanslutningar. För att underlätta för vindkraftsföretagen beskrivs i dokumentet den generella policy som Svenska kraftnät har för anslutningsärenden. Av dokumentet framgår bl.a. att det finns en möjlighet för företagen att reservera ledig kapacitet. Vidare avser Svenska kraftnät att göra det lättare att anslutna ny elproduktion, exempelvis vindkraft, till stamnätet genom att tillåta en viss överbokning av kapaciteten på radiella ledningar (dvs. en enskild ledning som i ena änden ansluter till ett maskat nät) som i dag främst används för överföring av vattenkraft. En policy för anslutning av ny elproduktion till utlandsförbindelser har även tagits fram.

Samägandet av kärnkraften

Kärnkraftsföretagen i Sverige ägs gemensamt av två eller flera företag. Forsmarks Kraftgrupp AB ägs av Vattenfall (66 %), Fortum (22 %), Eon (10 %) och Skellefteå Kraft (2 %). Ringhals AB ägs av Vattenfall (70 %) och Eon (30 %). Oskarshamn Kraftgrupp AB ägs av Eon (55 %), Fortum (43 %) och Karlstad Energi (2 %).

Konkurrensverket startade i juni 2006 en utredning i syfte att identifiera eventuella överträdelser av konkurrensreglerna på elmarknaden. En av huvudfrågorna gällde samägandet av kärnkraften. I ett beslut från maj 2007 (dnr 408/2006) konstaterade myndigheten att det saknas rättsliga förutsättningar för Konkurrensverket att ingripa mot det samarbete kring produktionen i de gemensamt ägda kärnkraftföretagen som pågick fram till slutet av år 2001 mellan delägarna Vattenfall, Fortum och Eon. Myndigheten framhöll dock att det från konkurrenssynpunkt kvarstår risker som följer av de strukturella band som finns mellan konkurrerande elproducenter. Det är därför angeläget att regeringen vidtar åtgärder för att begränsa samägandet av elproduktionen, såväl inom kärnkraft som inom vattenkraft, i syfte att minska riskerna för otillbörligt informationsutbyte som kan begränsa konkurrensen och minska förtroendet för marknadsfunktionen. Det är enligt Konkurrensverket också viktigt att det inte skapas nya former av samägande och forum för samverkan och informationsutbyten på elmarknaden. Mot bakgrund av slutsatserna föreslog myndigheten bl.a. att samägandet av kärnkraften om möjligt helt bör lösas upp och nuvarande reaktorer fördelas mellan ägarföretagen. Om nuvarande samägande inte

helt kan upplösas, bör kärnkraftsföretagen göras mer självständiga gentemot ägarföretagen med eget ansvar för försäljning av el på Nord Pool och eget balansansvar gentemot Svenska kraftnät.

I maj 2007 besvarade näringsminister Maud Olofsson en fråga (fr. 2006/07:1122) av Hans Wallmark (m) rörande vilka åtgärder som ministern avsåg att vidta för att granska effekterna av samägd kärnkraft.

Samägandet av kärnkraften berördes även av regeringen i budgetpropositionen för år 2008 (prop. 2007/08:1 utg.omr. 21). I propositionen redogörs för att Konkurrensverkets skrivelse till regeringen med förslag om att samägandet av kärnkraftsföretagen bör upplösas behandlas inom Regeringskansliet. Syftet med den pågående översynen är, anför det (s. 34), att om möjligt finna en lösning för att helt eller delvis lösa upp samägandet. I andra hand bör det ligga i både samhällets och kraftföretagens intresse att finna lösningar som eliminerar risken för att detta samägande kan misstänkas begränsa konkurrensen mellan de stora kraftföretagen.

Regeringen tillsatte i början av år 2008 två förhandlare (f.d. generaldirektören vid Svenska kraftnät Jan Magnusson och departementsrådet Eva Agevik) med uppdrag att finna lösningar på problemet med samägandet av svensk kärnkraft. Uppdraget ska avrapporteras senast den 31 januari 2009.

Uppdelning av elbörsen

Frågan om en uppdelning av elbörsen i två marknader (för baslast respektive topplast) har utretts på uppdrag av dåvarande Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet. Konsultföretaget Hagman Energy AB fick i augusti 2006 i uppdrag att genomföra en förstudie avseende förutsättningarna för att utveckla nuvarande råkraftsmarknad (elspotmarknaden och den finansiella marknaden på Nord Pool) mot en marknad där baslast och topplast kan hanteras var för sig. Analysen skulle enligt uppdraget syfta till att bringa klarhet i om en sådan förändring kan sänka priserna, effektivisera elmarknadens funktion samt förbättra förutsättningarna för en effektivare konkurrens på den nordiska elmarknaden. Uppdraget redovisades i november 2006 i rapporten Förstudie avseende förutsättningarna för att utveckla råkraftsmarknaden mot en marknad för s.k. baslast och en marknad för s.k. toppkraft (N2007/154/E). Efter att studien presenterats har den nordiska elbörsen Nord Pool infört ett särskilt kontrakt för toppkraft.

Utskottets ställningstagande

Det är en viktig politisk uppgift att säkerställa goda konkurrensförhållanden på elmarknaden. För att marknaden ska kunna fungera väl är det betydelsefullt att upprätthålla ett tydligt, stabilt och långsiktigt regelverk för bl.a. investeringar, produktion och distribution av el samt att möjliggöra för kunderna att vara aktiva på elmarknaden. Denna insikt präglar enligt utskottets uppfattning den energipolitik som regeringen bedriver. Vidare är en effektiv tillsyn, inte minst beträffande nätverksamheten, ange-

lägen. För att stärka tillsynen har fr.o.m. år 2008 inrättats en särskild myndighet – Energimarknadsinspektionen – som ska övervaka och ha tillsyn över marknaderna för el, naturgas och fjärrvärme. Därigenom har en ökad fokusering på tillsynen över elmarknaden skapats. Därtill bör nämnas att det pågår ett arbete med att ta fram en reglering beträffande förhandsprövning av nättarifferna. Utskottet står bakom regeringens arbete när det gäller att skapa en effektiv elmarknad med tydliga spelregler och en väl fungerande konkurrens. Det sagda innebär även att utskottet inte anser att något av de här aktuella motionsyrkandena bör vinna riksdagens gillande. Utskottet vill dock kortfattat kommentera några av de här aktuella frågorna.

När det gäller samägandet av produktionsanläggningar, som berörs i motionerna 2007/08:MJ412 (s), 2007/08:N348 (s) och 2007/08:N378 (v), vill utskottet framhålla att det delar uppfattningen att det är viktigt att finna lösningar som eliminerar risken för att detta samägande kan misstänkas begränsa konkurrensen mellan de stora kraftföretagen. Såväl Konkurrensverket som regeringen har också påtalat detta. Mot bakgrund av att regeringen, som tidigare nämnts, tillsatt förhandlare med uppdraget att försöka finna lösningar på detta problem vill utskottet avvakta resultatet av dessa ansträngningar.

Beträffande de motioner vari elprisets utformning och timvis mätning berörs vill utskottet erinra om att det i tidigare sammanhang då denna fråga varit aktuell framhållit att inriktningen på längre sikt bör vara att alla kunder har mätsystem som klarar timvis mätning, avbrottsregistrering, effektstyrning, m.m. Utskottet står fast vid detta.

Utskottet delar den grundläggande uppfattningen i motion 2007/08:Sk360 (mp) om att det är angeläget att underlätta för småskaliga elproducenter att leverera och sälja el till det gemensamma elnätet. Frågan har, som tidigare nämnts, utretts av Nätanslutningsutredningen vars förslag nu är föremål för remissbehandling.

Med anledning av vad som sägs i några av de här aktuella motionerna om behovet av en uppdelning av elbörsen vill utskottet påminna om att Nord Pool infört ett särskilt kontrakt för toppkraft.

Rörande förslaget om att inrätta en elombudsman, som framförs i motionerna 2007/08:MJ412 (s) och 2007/08:N348 (s), vill utskottet erinra om att Energimyndigheten ansvarar för konsumentinformation i energifrågor och att även Konsumentverket har en sådan service. Alla kommuner har därtill energirådgivare som kostnadsfritt svarar på frågor om energi. Utskottet ser inte att en ytterligare myndighet för samma frågor skulle förenkla för medborgarna.

Med hänvisning till det anförda avstyrks samtliga här aktuella motioner i berörda delar.

Leveranssäkerhet och överföringskapacitet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden rörande leveranssäkerhet och överföringskapacitet på elmarknaden. Utskottet påminner bl.a. om arbetet med att på olika sätt stärka överföringskapaciteten i elnätet.

Jämför reservationerna 4 (s), 5 (v) och 6 (mp).

Motionerna

Ett riksdagsuttalande om att leveranssäkerheten i elnäten fortlöpande måste följas upp och åtgärdas föreslås i motion 2007/08:MJ412 (s).

Behovet av en ny kraftkabel mellan fastlandet och Gotland för att kunna fortsätta vindkraftsutbyggnaden framhålls i motion 2007/08:N316 (s). För att detta ska ske krävs enligt motionären att beslut tas på politisk nivå i samspråk med energibolagen, och ett tillkännagivande därom anmodas.

Enligt vad som anförs i motion 2007/08:N348 (s) bör ytterligare utbyggnad av överföringskapaciteten koncentreras till den nordiska elmarknaden.

I motion 2007/08:N215 (m) förordas en ändring i ellagen (2 kap. 6–9 §§) så att alla de aktuella teknikalternativen tas med i miljökonsekvensbeskrivningen. Därigenom skapas enligt motionären ett bättre beslutsunderlag inför de teknikbeslut som ska tas.

En differentierad avbrottsersättning efterlyses i motion 2007/08:N284 (m). Enligt motionären utgör nuvarande regler om avbrottsersättning ett hot mot elbolagens verksamhet genom att även fritidshus och andra säsongsbetonade anläggningar omfattas av ersättningsreglerna.

Olika åtgärder för att trygga en säker kraftöverföring pläderas för i motion 2007/08:N377 (v). Motionärerna menar bl.a. att de prisskillnader som finns mellan olika delar av det nordiska kraftnätet bör avhjälpas genom en utbyggd överföringskapacitet. Vidare måste Svenska kraftnät aktivt arbeta för att ny hållbar elproduktion ges tillträde till nätet. Statsmakterna bör även bejaka ny teknik, och motionärerna nämner bl.a. nedgrävda elledningar som både minskar arealbehovet och strålningsriskerna.

Vissa kompletterande uppgifter

Överföringskapaciteten

Det svenska elnätet är förbundet med andra länder med hjälp av ett flertal utlandsförbindelser på olika spänningsnivåer. För närvarande finns 14 utlandsförbindelser med en spänning på 220 kV eller däröver. Den helt övervägande delen av elhandeln med utlandet sker på dessa spänningsnivåer. Även vissa regionnät har anslutningar till elnät utanför Sverige.

Därutöver finns ytterligare ett antal ledningar på lägre spänningsnivåer mellan Sverige och Norge och mellan Sverige och Finland för överföring till enstaka slutkunder.

Regeringen gav i mitten av april 2008 koncession för Fenno-Skan 2 – en ny likströmsförbindelse mellan Sverige och Finland. Vattendomen för havskabeln meddelas i mitten av maj. På finska sidan är både koncessionen och vattendomen klar. Den planerade ledningen kommer att kunna överföra 800 MW el, vilket innebär att den totala överföringsförmågan mellan länderna ökar till 1 350 MW el.

Beträffande överföringskapaciteten i Norden kan erinras om att Nordel – samarbetsorganet för systemansvariga företag i Norden – i juni 2004 presenterade ett paket med fem strategiska projekt (inklusive Fenno-Skan), vilka syftar till att förbättra förutsättningarna för den nordiska elmarknaden genom att överföringskapaciteten ökas och risken för prisområdesuppdelening minskas. Beslut har nu fattats rörande fyra av dessa projekt.

I mars 2008 presenterade Nordel en ny systemutvecklingsplan (Nordic Grid Master Plan 2008). Denna granskar energi- och effektsituationen i Norden år 2015 och för några olika scenarier år 2025. De möjliga förstärkningar av snitt som Nordel rekommenderar vidare studier av är elnätet på västkusten i Sverige och runt Oslo i Norge (Sydvästlänken), kapaciteten i nord-sydlig riktning runt Trondheim i Norge och kapaciteten i nordligaste Norge. Därtill finns enligt Nordel behov av vissa interna nätförstärkningar inom respektive land. I rapporten lyfts även fram vissa möjliga förstärkningar mellan Norden och omvärlden, vilket för svensk del innefattar en förbindelse med Baltikum.

Den tidigare nämnda Energinätsutredningen har att analysera om den nuvarande uppdelningen mellan områdeskoncession och linjekoncession samt dess koppling till reglerna för tariffsättning och redovisning är lämplig för att åstadkomma ändamålsenliga, driftsäkra och kostnadseffektiva elnät och, om så inte är fallet, föreslå åtgärder för detta. Denna del av uppdraget ska redovisas i december 2008.

Leveranssäkerheten

Hösten 2005 beslutade riksdagen om nya bestämmelser om leveranssäkra elnät (prop. 2005/06:27, bet. 2005/06:NU6). Syftet med de nya bestämmelserna i ellagen var att skapa drivkrafter för en leveranssäker elöverföring och undvika att framtida svåra väderförhållanden leder till allvarliga konsekvenser. Beslutet innebar att ett lagstadgat s.k. funktionskrav införs den 1 januari 2011 med innebörden att oplanerade avbrott i elöverföringen inte får överstiga 24 timmar. Från och med den 1 januari 2006 gäller vidare en skyldighet för nätföretag att betala ersättning till elanvändare vid långvariga oplanerade elavbrott. Elanvändaren ska ha rätt till ersättning vid avbrott som varar minst tolv timmar. Skyldigheten att betala ersättning kan jämkas om den är oskäligt betungande med hänsyn till de ekonomiska för-

hållandena hos det ersättningsskyldiga nätföretaget eller om arbetet med att få i gång överföringen av el till följd av storm och mörker har behövt försenas för att inte utsätta arbetstagarna för betydande risker.

När det gäller ersättningsbeloppets storlek kan nämnas att denna beror på avbrottets längd och elkundens årliga nätkostnad. Elkunden har alltid rätt till en minimiersättning som för år 2008 uppgår till 900 kr för avbrott som varar längre än tolv timmar. Den maximala ersättningen vid mycket långa elavbrott är tre års nätavgifter.

Från och med den 1 januari 2008 finns utökade krav på elnätsföretagen om en mer omfattad rapportering om elavbrott till Energimarknadsinspektionen jämfört med tidigare. De nya kraven består av en snabbrapportering av långvariga och omfattande elavbrott på områdesnivå som ska redovisas inom två veckor från avbrottsstillfället. Vidare ska den årliga rapporteringen av elavbrott numera ske på kundnivå.

Miljökonsekvensbeskrivningar

Med anledning av yrkandet i motion 2007/08:N215 (m) om en ändring i ellagen så att alla de aktuella teknikalternativen tas med i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) kan följande redogörelse lämnas.

Som anges i motionen ska enligt ellagen (2 kap. 8 a §) en MKB fogas till en ansökan om nätkoncession. När det gäller förfarandet för och kraven på MKB samt planer och planeringsunderlag gäller även bestämmelser i miljöbalken (6 kap.). Av 6 kap. 7 § framgår vad som alltid ska ingå i en MKB om verksamheten antas medföra en betydande miljöpåverkan. Enligt 6 kap. 7 § 4 ska en MKB innehålla en redovisning av alternativa platser, om sådana är möjliga, samt *alternativa utformningar* tillsammans med dels en motivering varför ett visst alternativ har valts, dels en beskrivning av att verksamheten eller åtgärden inte kommer till stånd. Vad som anses ha betydande miljöpåverkan framgår av förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. Kraftledningar är inte klassade som att de alltid ska antas medföra betydande påverkan, utan får bedömas i det enskilda fallet. För större projekt är det dock sannolikt att länsstyrelsen i sin bedömning kommer fram till att det råder betydande miljöpåverkan. Så var t.ex. fallet för Fenno-Skan-projektet. Bedöms en kraftledning ha betydande miljöpåverkan ska således alternativa utformningar framgå av MKB.

Överföringskapacitet mellan Gotland och fastlandet

Överföringsförbindelsen mellan Gotland och fastlandet är en del av regionnätet och ägs av Vattenfall. Likströmskabeln till fastlandet togs i drift år 1983. Ytterligare en kabel lades ned år 1987. Det gotländska elnätet ägs och förvaltas av Gotlands Energi AB (GEAB) genom GEAB Elnät. GEAB ägs av Vattenfall AB (75 %) och Gotlands kommun (25 %). Den el som förbrukas på Gotland kommer huvudsakligen från fastlandet. Den lokala vindkraften tillförs också nätet och står för ca 20 % av den gotländska förbrukningen. Vid gynnsamma förhållanden kan gotländsk vindkraft över-

föras till fastlandet. GEAB har under åren anslutit 160 vindkraftverk med en installerad effekt av ca 95 MW och en ansluten effekt på 88,5 MW. Prognosen är att GEAB kan ansluta en maximal elproduktion på ön på 160 MW.

Den tidigare regeringen utsåg sommaren 2006 fyra vindkraftssamordnare med ansvar för varsin region: Sydost, Sydväst, Mitt och Nord. Samordnarna ska underlätta samspelet mellan vindkraftsprojektörer, myndigheter och andra aktörer på central, regional och lokal nivå. Utgångspunkten är att skapa förutsättningar för en storskalig expansion av vindkraften så att uppställda energipolitiska målsättningar kan uppnås. Samordnaren ska agera pådrivare i pågående processer och lyfta fram vindkraften i olika sammanhang. Vindkraftssamordnarnas uppdrag löper, efter att det har förlängts, till utgången av år 2008. Vattenfall har för vindkraftsamordnare Sydost (Agne Hansson) presenterat en idé om en kabel mellan Västervik och Klintehamn.

Utskottets ställningstagande

En god och säker tillgång till el är av central betydelse för dagens moderna samhälle. Nätverksamheten, dvs. drift och underhåll av ledningsnätet samt överföring av el, bedrivs som tekniska monopol. För leveranssäkerheten på stamnätet ansvarar Svenska kraftnät medan lokal- och regionalnätstagen ansvarar för att nivån på underhållet av näten är tillräcklig för att garantera att leveranssäkerheten upprätthålls inom det egna nätet. För att skapa drivkrafter för en leveranssäker elöverföring infördes år 2006 en skyldighet för nätföretagen att betala ersättning till elanvändare vid långvariga oplanerade elavbrott. Vidare beslutade riksdagen om att det fr.o.m. den 1 januari 2011 införs ett lagstadgat funktionskrav som innebär att oplanerade elavbrott inte får överstiga 24 timmar. Från och med den 1 januari 2008 finns utökade krav på elnätstagen om en mer omfattande rapportering till Energimarknadsinspektionen om elavbrott jämfört med tidigare. När det gäller vad som anförs i motion 2007/08:N284 (m) om behovet av differentierad avbrottsersättning, vill utskottet påminna om bestämmelsen i ellagen (10 kap. 13 §) som möjliggör att ersättningen får jämkas om den är oskäligt betungande med hänsyn till de ekonomiska förhållandena hos den som är ersättningsskyldig. Motionen bör med hänvisning till denna bestämmelse kunna avslås. Utskottet anser inte heller att motion 2007/08:MJ412 (s) om behovet av att följa upp vidtagna åtgärder på området bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Utskottet förutsätter att regeringen följer utvecklingen och, om behov uppstår, vidtar erforderliga åtgärder.

Beträffande överföringskapaciteten i Norden, som bl.a. uppmärksammas i motion 2007/08:N348 (s), vill utskottet hänvisa till det arbete som pågår med anledning av den plan som Nordel presenterade i juni 2004. Som i det föregående redovisats har Nordel nyligen presenterat en ny utvecklings-

plan med rekommendationer till förstärkningar. Det är enligt utskottets uppfattning viktigt att detta arbete ges hög prioritet. Samtidigt vill utskottet betona behovet av att stärka överföringskapaciteten även med andra länder i Europeiska unionen. För att skapa goda marknadsförutsättningar måste arbetet inriktas på att förstärka överföringskapaciteten såväl inom Norden som till övriga Europa. Utskottet delar uppfattningen som framförs i motion 2007/08:N377 (v) om att de prisskillnader som finns mellan olika delar av det nordiska kraftnätet bör avhjälpas genom en utbyggd överföringskapacitet. Däremot ser utskottet inget behov av att genom ett riksdagsuttalande behöva förtydliga detta för regeringen.

Med anledning av vad som sägs i motion 2007/08:N316 (s) om behovet av en ny elkabel mellan fastlandet och Gotland vill utskottet till att börja med understryka sin uppfattning att det inte anser att det är en fråga för riksdagen att avgöra huruvida överföringskapaciteten på en enskild regionledning behöver förstärkas, varför motionen bör avslås. Som utskottet nämnde senast detta motionsyrkande behandlades, våren 2007 (bet. 2006/07:NU9), pågår ett arbete med att underlätta för vindkraftsetableringar. Utskottet vill här peka på Nätanslutningsutredningens förslag, som nu är föremål för remissbehandling, samt Miljöprocessutredningens uppdrag rörande vindkraft. Vidare har utskottet noterat att det för den ansvarige vindkraftssamordnaren i regionen presenterats en idé för hur överföringskapaciteten kan stärkas.

Behov av att ändra i ellagen för att, som efterfrågats i motion 2007/08:215 (m), möjliggöra för att genomföra miljökonsekvensbeskrivningar för alla de aktuella teknikalternativen i ett projekt anser utskottet inte föreligga. Som tidigare redovisats finns redan i dag möjligheten att ställa krav på att olika alternativa utformningar ska redovisas i samband med en miljökonsekvensbeskrivning om en kraftledning bedöms ha betydande miljöpåverkan. Motionen bör med återopande av detta kunna avslås.

Med hänvisning till det sagda avstyrks samtliga här aktuella motioner i berörda delar.

Elcertifikatssystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden som rör elcertifikatssystemet beträffande dels den elintensiva industrins undantag från kvotplikten, dels de uppsatta målen för systemet.

Jämför reservationerna 7 (v) och 8 (mp).

Motionerna

Det nuvarande elcertifikatssystemet bör, sägs det i motion 2007/08:N377 (v), utvecklas till att även omfatta industrin, och ett tillkännagivande om det anmodas.

Enligt vad som anförs i motion 2007/08:N349 (mp) behöver elcertifikatssystemet ses över och kvotplikten utökas med anledning av de mål för förnybar elproduktion som EU-kommissionen föreslagit; motionären förordar ett riksdagsuttalande med denna innebörd som även skulle omfatta en särskild satsning på ökad vindkraftsproduktion.

Vissa kompletterande uppgifter

Elcertifikatssystemet infördes i maj 2003 (prop. 2002/03:40, bet. 2002/03:NU6). Bestämmelserna om systemet finns i lagen (2003:113) om elcertifikat. Syftet med systemet är att öka produktion från förnybar el på ett kostnadseffektivt sätt genom att konkurrens uppstår mellan de förnybara energikällorna. Målet var från början att öka den årliga produktionen av el från förnybara energikällor med 10 TWh till år 2010 jämfört med 2002 års nivå. Systemet bygger på att elproducenter som baserar sin produktion på förnybara energikällor tilldelas elcertifikat av staten i proportion till hur mycket el som produceras i anläggningen. Varje producerad MWh el ger ett certifikat som producenten kan sälja vid sidan av den el som produceras. Samtidigt har elhandelsföretagen och vissa elanvändare en skyldighet att köpa en viss mängd elcertifikat i förhållande till sin totala elförsäljning, s.k. kvotplikt.

Sedan införandet av elcertifikatssystemet gäller att el som produceras med användning av vindkraft, solenergi, vågenergi, geotermisk energi, biobränslen och viss vattenkraft utgör elcertifikatsberättigande elproduktion. Riksdagen beslutade våren 2004 – efter tidigare initiativ av utskottet våren 2003 (bet. 2002/03:NU6) – att även elproduktion som sker med användning av torv i godkända kraftvärmeverk ska berättiga till elcertifikat (prop. 2003/04:42, bet. 2003/04:NU8).

I juni 2006 beslutade riksdagen (prop. 2005/06:154, bet. 2005/06:NU17) om vissa förändringar i elcertifikatssystemet med ikraftträdande den 1 januari 2007. Beslutet innebar bl.a. att elcertifikatssystemet förlängdes till år 2030. Vidare innebar det en höjning av ambitionsnivån till 17 TWh ny förnybar elproduktion år 2016 jämfört med år 2002. Det infördes även en begränsning av den tid som en anläggning kan tilldelas elcertifikat till 15 år. Dessutom flyttades ansvaret för kvotplikten från elanvändarna till elleverantörerna (dock inte för elanvändare i den utsträckning de har använt el som de själva producerat, importerat eller köpt på den nordiska elbörsen och inte heller för elanvändare som är elintensiva företag) och nya regler för den elintensiva industrins undantag från kvotplikt infördes. I samband med att riksdagen antog nyssnämnda förslag om en ny metod för att

bestämma vilka elintensiva företag som skulle undantas från kvotplikten anmodades regeringen att undersöka alternativa sätt att mäta elintensitet, t.ex. genom att mäta elförbrukningen i relation till företagets förädlingsvärde.

Statens energimyndighet genomförde under åren 2004 och 2005 en översyn av det svenska elcertifikatssystemet – Översyn av elcertifikatssystemet, Delrapport 1 (2004) och Delrapport 2 (2005) samt Konsekvenserna av en utvidgad elcertifikatmarknad (2005).

Vidare har Energimyndigheten genomfört en översyn av begreppen energi- och elintensitet när det gäller de elintensiva företagens undantag från kvotplikten i elcertifikatssystemet (ER 2007:46). I rapporten föreslås bl.a. att en ny definition av elintensiv industri införs som grund för undantag från kvotplikten. Regeringen har meddelat sin avsikt att till sommaren 2008 återkomma med förslag till riksdagen i denna fråga.

Därtill kan nämnas att Energimyndigheten och Naturvårdsverket i sitt gemensamma underlag till Kontrollstation 2008 (Styrmedel i klimatpolitiken Delrapport 2) påpekat att en förstärkt och långsiktig EU-driven ambition avseende de förnybara bränslena inom energisektorn kommer att kräva nya styrmedel eller förändringar av befintliga styrmedel i medlemsstaterna. För att svara mot ett kompletterande mål för andelen förnybar el till år 2020 behöver den nuvarande kvotutvecklingen ses över, anser myndigheterna.

Enligt Nätanslutningsutredningen (SOU 2008:13, s. 61) fanns det år 2006 1 916 anläggningar som erhöll elcertifikat. Några av anläggningarna består av flera enheter, t.ex. vindkraftsparker. Det totala antalet enheter var 2 288 stycken. Av anläggningarna hade 1 847 en effekt på högst 1,5 MW och av dessa hade 229 en effekt på högst 50 kW.

Utskottets ställningstagande

När det gäller den elintensiva industrins undantag från kvotplikten inom elcertifikatssystemet, som behandlas i motion 2007/08:N377 (v), vill utskottet erinra om att riksdagen sommaren 2006 anmodade regeringen att undersöka om det fanns alternativa sätt att mäta elintensiteten i företagen. Regeringen har meddelat sin avsikt att före sommaren 2008 lägga fram förslag med anledning av detta tillkännagivande. Utskottet anser därför inte att motionen bör vinna riksdagens gillande.

Utskottet delar uppfattningen i motion 2007/08:N349 (mp) om att det framöver kan finnas behov av att se över elcertifikatssystemet med anledning av EU-kommissionens förslag till direktiv om främjande av användningen av förnybar energi. Enligt förslaget till direktiv ska medlemsstaterna senast i mars 2010 presentera nationella handlingsplaner för hur det bindande målet till år 2020 rörande förnybar elproduktion ska uppnås. Det är rimligt att anta att ett nytt mål inom ramen för elcertifikatssystemet därmed måste övervägas. Enligt utskottets uppfattning bör dock en sådan översyn avvaktas till dess att direktivet fastställts.

Med hänvisning till det sagda avstyrks nämnda motioner i här aktuella delar.

Energieffektivisering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden beträffande införande av vita certifikat för energieffektivisering. Utskottet vill i nuläget inte förorda införandet av ett sådant system.

Jämför reservation 9 (s, v, mp).

Motionerna

Införandet av s.k. vita certifikat förordas i motion 2007/08: MJ412 (s). Dessa certifikat bygger på att elleverantörer åläggs att effektivisera motsvarande en viss procent av den mängd el de säljer, antingen genom att genomföra egna åtgärder eller att köpa intyg – vita certifikat – av någon annan som minskat sin elanvändning. Enligt motionärerna bör införandet av dessa ske i samband med att månadsvis avläsning införs den 1 juli 2009. Även i motion 2007/08: N377 (v) förordas införandet av vita certifikat.

Vissa kompletterande uppgifter

Energimyndigheten presenterade hösten 2006 en rapport med en analys av förutsättningarna för att tillämpa vita certifikat som styrmedel för att främja effektivare energianvändning i Sverige (ER 2006:41). Enligt rapporten är vita certifikat ett styrmedel som syftar till att ålägga kvotpliktiga aktörer att ta fram lösningar för att nå mål om energieffektivisering. Priset på vita certifikat sätts på marknaden. Energieffektivisering kan stimuleras utan att statskassan belastas, på motsvarande sätt som elcertifikaten har ersatt tidigare investeringsbidrag till förnybar elproduktion. Energimyndigheten bedömer i rapporten att vita certifikat kan vara ett intressant styrmedel, men att utmaningarna med att få ett sådant certifikatsystem att fungera inte ska underskattas. Det är också, enligt myndighetens uppfattning, för tidigt att införa ytterligare ett marknadsbaserat system inom energiområdet. Systemen med utsläppshandel och elcertifikat behöver få verka ytterligare en tid, så att tillräckliga erfarenheter av dessa redan införda system erhålls och så att slutsatser kan dras inför användning av vita certifikat. System med vita certifikat har bl.a. införts i Storbritannien (år 2002) och Italien (år 2005).

Även Energimyndigheten och Naturvårdsverket påpekade i underlaget till Kontrollstation 2008 (Styrmedel i klimatpolitiken Delrapport 2) att det är för tidigt att införa ytterligare ett marknadsbaserat system i Sverige.

Klimatberedningen ansåg (SOU 2008:24, s. 237) att det bör utredas om och hur ett system med vita certifikat kan genomföras samt att utländska erfarenheter bör inhämtas.

Näringsminister Maud Olofsson besvarade i början av april 2008 en interpellation (ip. 2007/08:485) av Börje Vestlund (s) om ministern hade för avsikt att föreslå ett system med vita certifikat. Näringsministern ansåg att det inte just nu var aktuellt att lämna förslag om att använda vita certifikat som verktyg för energieffektivisering. I sitt svar påpekade statsrådet bl.a. att Energimyndigheten i sin utredning om vita certifikat påpekat att det var för tidigt att införa ytterligare marknadsbaserade system. Vidare hänvisades till Energieffektiviseringsutredningens arbete samt att Energimyndigheten och Boverket följer frågan om styrmedel.

Utskottets ställningstagande

Energieffektivisering är en viktig del i arbetet med att åstadkomma en trygg energiförsörjning, med hänsyn tagen till miljö och klimat. Denna insikt präglar såväl samarbetet inom EU, där ett övergripande besparingsmål om 20 % till år 2020 föreslagits, som den svenska regeringens arbete. I detta sammanhang bör även Energieffektiviseringsutredningens arbete nämnas. Utredningen har under våren 2008 presenterat ett förslag till en nationell handlingsplan för energieffektivisering (SOU 2008:25).

När det gäller införandet av vita certifikat, som förordas i de båda här aktuella motionerna, avviker utskottets uppfattning inte från regeringens. Det sagda innebär att utskottet i nuläget inte vill förordas införandet av ett sådant system. Som i det föregående redovisats har såväl Energimyndigheten som Naturvårdsverket gjort bedömningen att det är för tidigt att införa ytterligare marknadsbaserade system i Sverige och att systemen för utsläppshandel och elcertifikat behöver få verka ytterligare innan tillräckliga erfarenheter finns. Framöver torde frågan dock kräva ytterligare klarlägganden, bl.a. mot bakgrund av Klimatberedningens slutsats att frågan bör utredas.

Med det anförda avstyrks här aktuella motionsyrkanden.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Vissa elmarknadsfrågor, punkt 2 (s)

av Tomas Eneroth (s), Krister Örnfjäder (s), Berit Högman (s), Karin Åström (s), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08: MJ412 yrkandena 16–18 och 2007/08: N348 yrkandena 3 och 4, bifaller delvis motion 2007/08: N378 yrkande 4 och avslår motionerna 2007/08: Sk360 yrkandena 1–3 och 5, 2007/08: N260 och 2007/08: N377 yrkandena 4 och 6.

Ställningstagande

En avgörande faktor för energiomställningen är hur väl elmarknaden fungerar. Därtill är elmarknadens funktion betydelsefull för ekonomin i stort – för sysselsättningen, konkurrenskraften och industrin. Det är därför angeläget att stärka kundernas ställning på elmarknaden samt att verka för att de nuvarande begränsningarna i konkurrensen på elmarknaden bryts.

Vi menar – i likhet med vad som anförs i motionerna 2007/08: MJ412 och 2007/08: N348 (båda s) – att regeringen bör vidta åtgärder för att öka konkurrensen och stärka konsumenternas ställning på elmarknaden. I detta inbegrips att begränsa samägandet och samregleringen av kärn- och vattenkraftsproduktionen, framför allt mellan de tre största elproducenterna. Vidare bör tillståndprocessen för nya kraftanläggningar effektiviseras för att underlätta för nya aktörers inträde på elmarknaden. Höga anslutningskostnader ska inte få hindra utbyggnaden av nya vindkraftverk eller andra anläggningar för förnybar elproduktion. Vi anser också att elbörsen – Nord Pool – bör effektiviseras genom en uppdelning i två marknader. Tillsynen över och övervakningen av elmarknaden behöver stärkas genom dels en bättre samverkan mellan olika myndigheter såsom Energimarknadsinspektionen, Konkurrensverket och Finansinspektionen, dels genom ett utökat samarbete på nordisk nivå mellan övervakningsmyndigheterna i de nordiska länderna. För att förbättra kundinformationen och skapa en effektivare slutkundsmarknad bör ett system för certifiering av elhandlare införas. Konsumenternas ställning bör även stärkas genom inrättandet av

en elombudsman. Därigenom får elkunderna ett effektivt och oberoende ombud som kan företräda dessa med råd och, om behov finns, vid tvister. Det finns även ett behov av att förenkla kundernas elräkningar, och konsumenterna bör också ges ett större inflytande över sin egen konsumtion och sina elkostnader.

Regeringen bör genom ett uttalande anmodas att verka för att elmarknadens funktion stärks genom att vidta åtgärder i enlighet med vad som här förordats. Därmed tillstyrks motionerna 2007/08:MJ412 och 2007/08:N348 (båda s) i här aktuella delar.

Det yttrade ligger delvis i linje med vad som anförs i motion 2007/08:N378 (v) rörande samägandet av kärnkraften, vilken tillstyrks i dessa delar. Det ovan sagda innebär även att vi delar den grundläggande uppfattningen i motion 2007/08:Sk360 (mp) om att det är angeläget att underlätta för småskaliga elproducenter att leverera och sälja el till det gemensamma elnätet. Frågan har, som tidigare nämnts, utretts av Nätanslutningsutredningen och är nu föremål för remissbehandling, varför ett riksdagsuttalande med anledning av nyssnämnda motion kan anstå. Också övriga här behandlade motionsyrkanden avstyrks.

2. Vissa elmarknadsfrågor, punkt 2 (v)

av Kent Persson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:N377 yrkandena 4 och 6 samt 2007/08:N378 yrkande 4, bifaller delvis motionerna 2007/08:MJ412 yrkande 16 och 2007/08:N348 yrkande 3 och avslår motionerna 2007/08:Sk360 yrkandena 1–3 och 5, 2007/08:MJ412 yrkandena 17 och 18, 2007/08:N260 och 2007/08:N348 yrkande 4.

Ställningstagande

Enligt min uppfattning är det angeläget att förbättra elmarknadens funktion genom att bl.a. begränsa ägarkoncentrationen i produktionsledet och stärka kundernas ställning på marknaden. I överensstämmelse med vad som sägs i motion 2007/08:N378 (v) anser jag att en översyn av samägandet av kärnkraftsreaktorerna bör ske, så att eventuella misstankar om att produktionen regleras i syfte att hålla upp elpriset kan avlägsnas. Detta samägande är ur konkurrenshänseende problematiskt, något som även Konkurrensverket påtalat. Regeringen har, som tidigare redovisats, utsett två förhandlare med uppdrag att finna lösningar på samägandet av svensk kärnkraft. Denna fråga är emellertid så väsentlig att riksdagen bör tydliggöra sin uppfattning.

Vidare måste insynen i och kontrollen av de privata nätföretagens monopol stärkas så att inte oskäligen priser tas ut. Förutsättningarna för Energimarknadsinspektionen att kontrollera om prissättningen i de naturliga monopolerna är rimlig bör därför förbättras. Energimarknadsinspektionen bör således förstärkas med regionala och lokala aktörer som ges möjlighet att vara delaktiga i att formulera de prissättningsmodeller som används. På sikt bör dock privatägda nätföretag avvecklas.

För att främja energieffektivisering bör timvis mätning av elförbrukningen hos kunderna eftersträvas. Detta, tillsammans med införandet av en alltigenom rörlig eltaxa, skulle skapa förutsättningar för energieffektivisering på kundnivå. Genom att införa en fullständigt rörlig eltaxa kan konsumenterna lättare se de faktiska kostnaderna. Regeringen bör därför, i enlighet med vad som förordas i motion 2007/08:N377 (v), anmodas att utreda hur ett system med enbart en rörlig eltaxa till slutkunder kan genomföras.

Jag delar vidare den grundläggande uppfattningen i motion 2007/08:Sk360 (mp) om att det är angeläget att underlätta för småskaliga elproducenter att leverera och sälja el till det gemensamma elnätet. Frågan har, som tidigare nämnts, utretts av Nätanslutningsutredningen och är nu föremål för remissbehandling, varför ett riksdagsuttalande i nuläget kan bero.

Med det anförda tillstyrks motionerna 2007/08:N377 och 2007/08:N378 (båda v) i här berörda delar. Det sagda ligger delvis i linje med vad som anförts i motionerna 2007/08: MJ412 och 2007/08: N348 (båda s) såvitt gäller samägandet av kärnkraften. Genom det uttalande som här förordas kan motionsyrkandena anses delvis tillgodosedda, och de tillstyrks i dessa delar. Övriga här behandlade motioner avstyrks i motsvarande delar.

3. Vissa elmarknadsfrågor, punkt 2 (mp)

av Per Bolund (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Sk360 yrkandena 1–3 och 5 samt avslår motionerna 2007/08: MJ412 yrkandena 16–18, 2007/08: N260, 2007/08: N348 yrkandena 3 och 4, 2007/08: N377 yrkandena 4 och 6 samt 2007/08: N378 yrkande 4.

Ställningstagande

Elmarknaden är enligt min uppfattning i behov av en genomgripande reform. Dagens svenska elmarknad karakteriseras av att den domineras av ett fåtal aktörer och att prissignalerna till hushållskunder under höglasttid är svaga. Jag delar därför den syn som kommer till uttryck i vissa av de

här aktuella motionerna när det gäller bl.a. att begränsa samägandet av produktionsanläggningarna, att öka kraven på timvis mätning av elförbrukningen och att införa en helt rörlig eltaxa.

I detta sammanhang avgränsar jag mig dock till att lyfta fram behovet av att understödja småskaliga elproducenters möjligheter att leverera och sälja miljövänlig el på elnätet. I dag finns en rad hinder för små leverantörer av förnybar el att ansluta sig till elnätet. Jag anser, i likhet med vad som framhålls i motion 2007/08:Sk360 (mp), att den svenska lagstiftningen bör förändras för att bistå dessa elproducenter. I detta inbegrips bl.a. att alla elproducenter ska befrias från nättariffer och att dessa i stället ska betalas direkt av konsumenterna. Därtill bör statsmakterna erbjuda nya leverantörer av el där produktionen baseras på sol-, vind-, bio- eller våg-energi ett garanterat fast pris under de första 15 åren som de producerar el. Dessutom bör alla elkunder som så begär få en nettomätare för el installerad som kan användas för att mäta både den ström som kunden köper från nätet och den ström som kunden säljer till nätet. Vidare bör små elproducenter slippa att betala för förstärkningar av elnätet för att en ny anläggning ansluts. Detta bör gälla såväl för stamnätet som för regionala och lokala nät. Som tidigare redovisats har Nätanslutningsutredningen under våren 2008 framlagt olika förslag rörande anslutning av förnybar elproduktion. Vad som här anförs bör beaktas i den fortsatta processen med att skapa förutsättningar för en utbyggnad av den småskaliga förnybara elproduktionen.

Riksdagen bör genom ett tillkännagivande anmoda regeringen att vidta åtgärder i enlighet med vad som här har anförts. Därmed blir nämnda motion tillgodosedd i här berörda delar, och den tillstyrks. Övriga här behandlade motioner avstyrks i motsvarande delar.

4. Leveranssäkerhet och överföringskapacitet, punkt 3 (s)

av Tomas Eneroth (s), Krister Örnfjäder (s), Berit Högman (s), Karin Åström (s), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:MJ412 yrkande 19 och 2007/08:N348 yrkande 5 och avslår motionerna 2007/08:N215, 2007/08:N284, 2007/08:N316 och 2007/08:N377 yrkande 12.

Ställningstagande

För att skapa drivkrafter för en leveranssäker elöverföring beslutade riksdagen hösten 2005 – på initiativ från den tidigare socialdemokratiska regeringen – att fr.o.m. år 2006 införa en skyldighet för nätföretagen att betala

ersättning till elanvändare vid långvariga oplanerade elavbrott. Vidare beslutade riksdagen om att det fr.o.m. den 1 januari 2011 ska införas ett lagstadgat funktionskrav som innebär att oplanerade elavbrott inte får överstiga 24 timmar. Genom dessa bestämmelser skapades ekonomiska drivkrafter för nätföretagen att både förbättra elnäten och avhjälpa felen så snart som möjligt. Arbetet med att förbättra leveranssäkerheten i elnäten måste dock fortsatt ges en hög prioritet. Det sagda innebär att vi, i likhet med vad som sägs i motion 2007/08:MJ412 (s), anser att leveranssäkerheten i elnäten fortlöpande måste följas upp och, vid behov, åtgärdas. Det har, såvitt vi erfarit, inte genomförts någon närmare utvärdering av effekterna av de bestämmelser som infördes i januari 2006 rörande avbrottsersättningen. Regeringen bör därför, enligt vår mening, granska huruvida de nya bestämmelserna har fått avsedd effekt samt i vilken utsträckning företagen tillämpar möjligheten till jämkning.

Vi vill i detta sammanhang även tydliggöra vår uppfattning beträffande utbyggnaden av överföringskapaciteten i elnätet. Enligt vår mening bör denna utbyggnad i första hand koncentreras till den nordiska elmarknaden. Sammankopplingen med övriga europeiska elmarknader förutsätter ett elöverskott genom betydande satsningar på förnybar energi samt att ytterligare sammankopplingar sker mellan de olika elmarknaderna på kontinenten. Riksdagen bör, i enlighet med vad som förordas i motion 2007/08:N348 (s), förtydliga denna inriktning för regeringen.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks nämnda motioner i berörda delar. Övriga här aktuella yrkanden avstyrks.

5. Leveranssäkerhet och överföringskapacitet, punkt 3 (v)

av Kent Persson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:N377 yrkande 12 och avslår motionerna 2007/08:MJ412 yrkande 19, 2007/08:N215, 2007/08:N284, 2007/08:N316 och 2007/08:N348 yrkande 5.

Ställningstagande

Jag anser – i likhet med vad som anförs i motion 2007/08:N377 (v) – att utbyggnaden av överföringskapaciteten i Norden måste ges hög prioritet för att överbrygga problemet med de stora prisskillnader som finns mellan olika delar i det nordiska kraftnätet. Detta gäller bl.a. överföringskapaciteten mellan Norge och Sverige, men rör även andra områden. Vidare är det min uppfattning att Svenska kraftnät mer aktivt måste verka för att ny hållbar elproduktion ges tillträde till elnäten. Inte minst en utbyggnad av

vindkraften ställer nya krav på kraftöverföringen, vilket bl.a. innefattar avancerad teknik för att styra flöden och hindra överslag när ett stort antal vindkraftverk igångsätts parallellt. Statsmakterna måste även, genom ansvariga myndigheter och statliga företag, ta på sig rollen som tidig beställare av nästa generations teknik i form av bl.a. nedgrävda ledningar för kraftöverföring. Därigenom kan leveranssäkerheten öka samtidigt som strålningsriskerna minskas. Riksdagen bör anmoda regeringen att vidta åtgärder i enlighet med vad som här förordats.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks nämnda motion i berörd del. Övriga här aktuella motioner avstyrks i motsvarande delar.

6. Leveranssäkerhet och överföringskapacitet, punkt 3 – motiveringen (mp)

av Per Bolund (mp).

Ställningstagande

Med anledning av de här aktuella motionerna beträffande dels leveranssäkerhet i elöverföringen, dels överföringskapacitet på elnäten vill jag anföra följande.

Elförsörjningen är en viktig samhällsfunktion som motiverar aktiva insatser för att minska sårbarheten och trygga leveranssäkerheten. I detta sammanhang bör, enligt min uppfattning, framhållas betydelsen av att satsa på ett decentraliserat elproduktionssystem där småskaliga elproducenters möjligheter att leverera och sälja miljövänlig el på elnätet bejakas. Förutom de klimat- och miljöfordelar som ett mer decentraliserat produktionssystem skulle medföra minskar det sårbarheten i samhället. Därigenom skulle elnätet bli mindre beroende av ett fåtal stora producenter och behovet av stora överföringskablar skulle minska. Vid stora stormar och andra störningar på elnätet skulle skadorna bli mindre och mer begränsade. Detta gäller inte minst i glesbygden och i områden som drabbas extra hårt av ett förändrat klimat. I linje med det anförda anser jag att vägledande för planering och utbyggnad av överföringskapaciteten dels inom landets gränser, dels till våra grannländer bör vara att förbättra möjligheterna för att ansluta ny förnybar elproduktion till elnätet. Det framförda implicerar att jag motsätter mig storskaliga utbyggnadsprojekt av överföringskapaciteten som syftar till understödja icke förnybara energikällor. Exempel på ett sådant projekt är den planerade nya överföringsförbindelsen mellan Sverige och Finland – Fenno-Skan 2 – vilken enligt min mening kan ses som ett indirekt stöd till finsk och rysk kärnkraft. Vidare innefattar det sagda att jag delar den huvudsakliga uppfattningen i motion 2007/08:N316 (s) om behovet av att förstärka överföringskapaciteten på elnätet för att möjliggöra för vindkraftsutbyggnaden, även om jag anser att motionen inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagen. Det bör i detta sammanhang även erinras om att det i motion 2007/08:Sk360 (mp) har framlagts ett antal förslag med syfte att

stödja småskaliga elproducenters möjligheter att leverera och sälja miljövänlig el på elnätet, och jag har i det föregående avsnittet om vissa elmarknadsfrågor tillstyrkt flera av de i sistnämnda motion framförda förslagen.

Med hänvisning till det anförda avstyrks samtliga i detta avsnitt behandlade motioner i berörda delar.

7. Elcertifikatssystemet, punkt 4 (v)

av Kent Persson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:N377 yrkande 9 och avslår motion 2007/08:N349 yrkande 4.

Ställningstagande

Sverige har gynnsamma förutsättningar för att bygga ut elproduktionen på ett ekonomiskt och ekologiskt hållbart sätt, inte minst när det gäller vindkraften och den bioenergibaserade elproduktionen. För att tillvarata dessa förutsättningar bör elcertifikatssystemet, i likhet med vad som förordas i motion 2007/08:N377 (v), utökas till att omfatta även den elintensiva industrin som i dag är undantagen från kvotplikten. Riksdagen bör, enligt min mening, anmoda regeringen att utreda frågan för att därefter återkomma med förslag med denna innebörd.

Vidare delar jag uppfattningen i motion 2007/08:N349 (mp) om att det finns behov av att framöver se över elcertifikatssystemet med anledning av EU-kommissionens förslag till direktiv om främjande av användningen av förnybar energi. En sådan översyn bör dock avvaktas till dess att direktivet fastställts.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks motion 2007/08:N377 (v) i här aktuell del, medan motion 2007/08:N349 (mp) avstyrks i motsvarande del.

8. Elcertifikatssystemet, punkt 4 (mp)

av Per Bolund (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:N349 yrkande 4 och avslår motion 2007/08:N377 yrkande 9.

Ställningstagande

Mot bakgrund av EU-kommissionens förslag till direktiv om främjande av användningen av förnybar energi, vilket för Sveriges del innebär att den förnybara elproduktionen ska öka med drygt 9 procentenheter till år 2020 i förhållande till 2005 års nivå, anser jag att en översyn av elcertifikatssystemet bör genomföras som innebär att kvotplikten utökas för att anpassas till nivån i direktivförslaget. Detta arbete bör enligt min uppfattning igångsättas så snart som möjligt, bl.a. med hänvisning till att det är angeläget med långsiktiga spelregler på elmarknaden.

Jag vill i detta sammanhang även uppmärksamma vissa problem med utformningen av dagens elcertifikatssystem. I nuvarande form riskerar systemet dessvärre att utgöra ett tak för utbyggnaden av ny förnybar elproduktion. Detta beror på att en ökad produktion av förnybar el gör så att priset på certifikaten sjunker och när produktionen av förnybar el närmar sig den fastställda andelen (kvotplikten) så sjunker priset mot noll. Då får inte heller de anläggningar som byggts när det var stor brist på förnybar el något betalt för certifikaten. Därigenom utgör systemet ett tak för utbyggnaden av förnybar elproduktion. Detta dilemma skulle kunna lösas genom att det nuvarande systemet ersattes med ett fastprissystem där statsmakterna erbjuder nya leverantörer av el från exempelvis sol, vind, lokala pelletsbrännare och vågenergi ett fast pris under de första femton åren de producerar el. Det fasta priset bör fastställas årsvis och gälla för de närmast kommande 15 åren. Detta skulle gynna utbyggnaden av bl.a. vind-, sol- och vågenergi och skapa stabila villkor under en uppbyggnadsfas. Jag anser dock inte att vattenkraft bör vara stödberättigad då effekterna på naturvärden ofta är orimligt stora för den typen av anläggningar.

Sammanfattningsvis bör riksdagen anmoda regeringen att dels se över elcertifikatssystemet mot bakgrund av EU-kommissionens förslag om förnybar elproduktion, dels ta fram förslag rörande ett fastprissystem i enlighet med vad som ovan anförts.

Med hänvisning till det sagda tillstyrks motion 2007/08:N349 (mp) i berörd del, medan motion 2007/08:N377 (v) avstyrks i motsvarande del.

9. Energieffektivisering, punkt 5 (s, v, mp)

av Tomas Eneroth (s), Krister Örnfjäder (s), Berit Högman (s), Kent Persson (v), Karin Åström (s), Per Bolund (mp), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08: MJ412 yrkande 11 och 2007/08: N377 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att åtgärder måste vidtas för att öka energieffektiviseringen inom olika sektorer i samhället. Energieffektivisering är av central betydelse när det gäller såväl energiomställningen som klimatarbetet, och energibesparingar är det mest effektiva sättet att minska utsläppen av koldioxid.

I linje med denna uppfattning och i överensstämmelse med vad som anförs i motionerna 2007/08: MJ412 (s) och 2007/08: N377 (v) anser vi att regeringen bör anmodas att ta fram ett regelverk för s.k. vita certifikat. Ambitionen bör vara att de vita certifikaten introduceras i samband med att månadsvis avläsning införs den 1 juli 2009. Systemet med vita certifikat bygger på att elleverantörer åläggs att effektivisera motsvarande en viss procent av den mängd el de säljer, antingen genom att genomföra egna åtgärder eller genom att köpa intyg – vita certifikat – av någon annan som minskat sin elanvändning. Därigenom kan onödig energianvändning minskas samtidigt som ny energieffektiv teknik bejakas.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks nämnda motioner i här aktuella delar.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2007/08:127 Vissa ändringar i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:Sk360 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla elproducenter ska befrias från natttariffer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett garantipris för nya leverantörer av el från sol-, vind-, bio- eller vågenergi.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla elkunder på begäran ska få en nettomätare av el för att mäta såväl köp som leverans av el till nätet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att små producenter ska slippa betala för förstärkningar av nätet till följd av den nya anläggningen.

2007/08:MJ412 av Mona Sahlin m.fl. (s):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vita certifikat.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att öka konkurrensen på elmarknaden.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att stärka elkonsumenternas ställning.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättandet av en elombudsman.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för en leveranssäker elförsörjning.

2007/08:N215 av Lars Elinderson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förändring av ellagen.

2007/08:N260 av Hans Backman (fp):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i ellagens mätförordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el så att kravet på månadsvis avläsning ersätts med krav på timvis avläsning.

2007/08:N284 av Gunnar Axén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en differentierad avbrottsersättning.

2007/08:N296 av Leif Pettersson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tvångsförvaltning av bolag som inte klarar sina åtaganden för att säkerställa leverans av el.

2007/08:N316 av Christer Engelhardt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny kraftkabel mellan Gotland och fastlandet.

2007/08:N348 av Thomas Östros m.fl. (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för skärpt konkurrens på elmarknaden.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införande av en elkundsombudsman.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utbyggnad av överföringskapacitet ska koncentreras till den nordiska elmarknaden.

2007/08:N349 av Per Bolund (mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en översyn av elcertifikatssystemet behöver göras där man utökar kvotplikten och gör en särskild satsning på ökad vindkraftsproduktion.

2007/08:N377 av Kent Persson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vita certifikat bör införas, som ålägger elleverantörer att effektivisera en av regeringen beslutad procentandel av vad de säljer.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Energimarknadsinspektionen effektivare ska kunna kontrollera prissättningen i de naturliga monopolen och att myndigheten bör få ett starkare konsumentinflytande med regionala deltagare.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att konsumenterna bättre ska kunna se elkostnaderna och det faktiska priset och att ansvariga myndigheter skyndsamt ska komma med förslag som ger konsumenten ett elpris inklusive nätavgifter, skatter m.m.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nuvarande system med elcertifikat bör utvecklas och även omfatta industrin.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om säker kraftöverföring.

2007/08:N378 av Kent Persson m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samägandet av kärnkraftsreaktorer bör ses över.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2004:875)
om särskild förvaltning av vissa elektriska
anläggningar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar

dels att 3 kap. 2, 4 och 18 §§ samt 4 kap. 8 och 9 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas nya bestämmelser, 3 kap. 10 a–10 d, 14 a, 19 och 20 §§ samt närmast före 3 kap. 19 § en ny rubrik av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***3 kap.**

2 §

Länsrätten *skall*, sedan förvaltaren gett in den plan som avses i 4 § tredje stycket, besluta hur länge förvaltningen *skall* pågå. Tiden *skall* bestämmas så, att en tillfredsställande förvaltning kan åstadkommas. Tiden får bestämmas till högst fem år från länsrättens beslut.

Om det vid utgången av den tid som bestämts alltjämt finns skäl för tvångsförvaltning *skall* länsrätten, på ansökan av nätmyndigheten, förlänga tiden med högst tre år i sänder. Beslutet om tvångsförvaltning gäller till dess att ansökan har prövats slutligt.

Innan länsrätten beslutar enligt första stycket *skall* nätmyndigheten ges tillfälle att yttra sig.

Länsrätten *ska*, sedan förvaltaren gett in den plan som avses i 4 § fjärde stycket, besluta hur länge förvaltningen *ska* pågå. Tiden *ska* bestämmas så, att en tillfredsställande förvaltning kan åstadkommas. Tiden får bestämmas till högst fem år från länsrättens beslut.

Om det vid utgången av den tid som bestämts alltjämt finns skäl för tvångsförvaltning *ska* länsrätten, på ansökan av nätmyndigheten, förlänga tiden med högst tre år i sänder. Beslutet om tvångsförvaltning gäller till dess att ansökan har prövats slutligt.

Innan länsrätten beslutar enligt första stycket *ska* nätmyndigheten ges tillfälle att yttra sig.

4 §

Förvaltaren *skall* särskilt verka för att de missförhållanden som har föranlett beslutet om tvångsförvaltning undanröjs.

Förvaltaren *skall* dessutom svara för en tillfredsställande förvaltning av anläggningen och därvid verka för att verksamheten ger en skäligen avkastning.

Förvaltaren *ska* särskilt verka för att de missförhållanden som har föranlett beslutet om tvångsförvaltning undanröjs.

Förvaltaren *ska* dessutom svara för en tillfredsställande förvaltning av anläggningen och därvid verka för att verksamheten ger en skäligen avkastning.

Förvaltaren *skall* så snart som möjligt och senast inom *sex* månader från det att *beslutet* enligt 1 § om tvångsförvaltning meddelades ge in en plan till länsrätten. I planen *skall* det anges vilka åtgärder som krävs för att undanröja de missförhållanden som har föranlett beslutet om tvångsförvaltning, hur dessa åtgärder *skall* genomföras och den tid som *kan antas behövas* för att genomföra åtgärderna.

Förvaltaren ska kontinuerligt pröva om förutsättningar för en tillfredsställande förvaltning föreligger.

Förvaltaren *ska* så snart som möjligt och senast inom *tre* månader från det att *han eller hon förordnades* enligt 1 § första eller andra stycket ge in en plan till länsrätten. I planen *ska* det anges vilka åtgärder som krävs för att undanröja de missförhållanden som har föranlett beslutet om tvångsförvaltning, hur dessa åtgärder *ska* genomföras och den tid som *krävs* för att genomföra åtgärderna.

Om det finns synnerliga skäl får länsrätten förlänga den tid inom vilken planen ska ges in.

10 a § *Om nätföretaget inte fullgör sin skyldighet enligt 8 § till följd av att företaget inte förfogar över lokalerna eller utrymmena, får nätmyndigheten, på ansökan av förvaltaren, förelägga innehavaren av lokalerna eller utrymmena att fullgöra skyldigheten.*

Ett sådant föreläggande får ges endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

10 b § *Om det är sannolikt att ställföreträdarna för nätföretaget saknar kännedom om förhållanden som nätföretaget enligt 9 § första stycket är skyldigt att upplysa förvaltaren om ska länsrätten, på ansökan av förvaltaren, kalla den som kan antas känna till förhållandena att inför rätten under ed lämna dessa upplysningar. Därvid ska 9 § andra stycket tillämpas.*

10 c § Om nätföretaget inte fullgör sin skyldighet enligt 10 § till följd av att företaget inte förfogar över handlingarna eller föremålen, får nätmyndigheten, på ansökan av förvaltaren, förelägga innehavaren av handlingarna eller föremålen att fullgöra skyldigheten.

Ett sådant föreläggande får ges endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

10 d § Förvaltaren får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att genomföra de åtgärder som avses i 8 och 10 §§.

Därvid gäller bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning.

14 a § Om det behövs medel för en åtgärd under tvångsförvaltningen som inte kan skjutas upp utan risk för att någon drabbas av allvarlig skada eller annan nackdel, ska nätmyndigheten, på ansökan av förvaltaren, tillskjuta medel till förvaltningen.

18 §

Länsrätten skall i ett beslut enligt 2 § första eller andra stycket fastställa ett arvode till förvaltaren. Arvodet skall bestämmas till ett visst belopp per kalenderår.

Arvodet skall anses utgöra en kostnad i den verksamhet som omfattas av tvångsförvaltningen.

Länsrätten ska fastställa arvode till förvaltaren för varje räkenskapsår. Om det finns särskilda skäl, får arvodet fastställas för kortare tid. Arvodet ska vara skäligt.

Arvodet ska anses utgöra en kostnad i den verksamhet som omfattas av tvångsförvaltningen.

I den omfattning arvodet inte utan väsentlig tidsutdräkt kan betalas med medel ur den verksamhet som omfattas av tvångsförvaltningen, ska nätmyndigheten,

på ansökan av förvaltaren, tillskjuta medel till förvaltningen.

Återbetalning av tillskjutna medel

19 § Belopp som enligt 14 a § och 18 § tredje stycket tillskjutits av nätmyndigheten ska betalas tillbaka till nätmyndigheten med ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för utbetalningen.

Återbetalning ska ske så snart som det är möjligt utan att en tillfredsställande förvaltning av anläggningen äventyras.

Om förvaltaren inte kan få tillräckliga medel till återbetalningen genom löpande intäkter och lån får nätmyndigheten, på ansökan av förvaltaren, ålägga nätföretaget och, i förekommande fall, ägaren till anläggningen att tillskjuta ytterligare medel till förvaltningen. Beslutet ska grundas på vad som är skäligt med hänsyn till behovet av ytterligare medel och nätföretagets och ägarens ekonomiska förhållanden.

20 § Om den nätkoncession som avser den tvångsförvaltade anläggningen överläts, kvarstår nätföretagets återbetalningsskyldighet enligt beslut, som har meddelats enligt 19 § tredje stycket innan koncessionen har övergått till den nye koncessionshavaren.

Om ägaren till den tvångsförvaltade anläggningen överlåter denna, och ägaren inte själv innehar nätkoncessionen för anläggningen, kvarstår ägarens återbetalningsskyldighet enligt beslut, som har meddelats enligt 19 § tredje stycket innan äganderätten har övergått till den nye ägaren.

Om det finns skäl för det, får nätmyndigheten, på ansökan av nätföretaget eller, i förekommande

fall, anläggningens ägare besluta att återbetalningsskyldighet inte behöver fullgöras.

4 kap.

8 §

Tvister om nätföretagets skyldigheter enligt 3 kap. 8 §, 9 § första stycket och 10 § samt om förvaltarens skyldigheter enligt 3 kap. 13 och 15 §§ prövas av nätmyndigheten.

Tvister om nätföretagets skyldigheter enligt 3 kap. 8 §, 9 § första stycket och 10 § samt om förvaltarens skyldigheter enligt 3 kap. 13 och 15 §§ prövas av nätmyndigheten.

Nätmyndigheten får förordna att ett beslut om nätföretagets skyldigheter enligt 3 kap. 8 §, 9 § första stycket och 10 § ska gälla omedelbart.

Nätmyndighetens beslut om nätföretagets skyldigheter enligt 3 kap. 8 och 10 §§ och nätmyndighetens föreläggande enligt 3 kap. 10 a och 10 c §§ får verkställas enligt utskökningsbalkens bestämmelser.

9 §

Beslut av nätmyndigheten enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Andra beslut av nätmyndigheten enligt denna lag än beslut enligt 3 kap. 14 a § och 18 § tredje stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande enligt denna lag till kammarrätten.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.